

πέρχεται ὁ Γκρέκο καὶ διὰ τινος ἐπιτοπίου σκηνῆς ἀρκετὰ ταπεινῆς, ἀνυψοῖ τὰς ἀορίστους δυνάμεις τοῦ αἰσθήματος· κατὰ τὸν Ἰσπανικὸν τρόπον. Ἐκ τοῦ μέσου τῶν πεζῶν τούτων διαδίκων, ἡ καρδιά του ἀνυψοῦται διὰ τὴν ὑπερτιμῆσιν ἐν τῇ αἰωνιότητι ἐν ἰσχνὸν ἀνέκδοτον. Εἰς τὸν ἱερέα Nuñez, ὅστις μᾶς ἀφηγεῖται τὸ θέμα, ἀπαντῶμεν· «Τὸ πιστεύετε;» Ἄλλ' ὅταν μᾶς ὁμιλεῖ αὐτὸς ὁ Γκρέκο, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν ἐν ἣ ὁ σκεπτικισμὸς ἀπόλλυται τὰ δικαιώματά του.

Διὰ τῆς ἀλλοκότου ταύτης συνθέσεως μιᾶς ζωῆς ἀπαραμίλλως νευρικῆς, ἀνεμνήσθην τοῦ μικροῦ ἀραβικοῦ ἄσματος, τὸ ὁποῖον ἐξέπνευε τὴν προτεραιάν εἰς τὰ σκότη τῆς πρώτης μου Ὀλοδικῆς νυκτός;

Τὸ αὐστηρὸν τῶν μονοτόνων τούτων μορφῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ψυχρὸς οὗτος χρωματισμὸς, ἀναδεικνύομενος ὑπὸ ζωηρῶν ἀντιθέσεων, ἀφυπνίζει ταχέως τὴν ὄνειροπόλησίν μας, τοὺς πόθους μας πρὸς τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν. Δὲν γνωρίζω πόσον καιρὸν τὴν πρώτην ταύτην ἐν Ἀγίῳ Θωμᾷ ἡμέραν θ' ἀνεμιμνήσκω, ἐὰν δὲν εἶχον παρακολουθήσῃ μετὰ φρίκης τὴν κίνησιν τῶν μικρῶν κανδηλιανῶν, οἱ ὁποῖοι μοι εἶχον ἀνοίξει τὴν ἐκκλησίαν. Περιέφερον ἐπὶ τῆς ὀθόνης κεκλιμένως λαμπάδας καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡδυνάμην ὅλα νὰ τὰ φοβοῦμαι ἐκ τῆς καταδήλου ὀλιγορίας, τὴν ὁποίαν ἐξεδήλωναν διὰ τὸ

ἀνώτερον μέρος τῆς συνθέσεως. Πρέπει νὰ ἔχη ἴδῃ τις αὐτοὺς τοὺς μικροὺς μῦς τοῦ ἱεροφυλαχίου, μετὰ μακρὰ των κοντάρια εἰς τὰς χεῖρας, νὰ δεικνύωσι τὴν δόξαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐμφανίζονται ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἡ Παρθένος καὶ ὁ κόμης τοῦ Ὀργκαῶ ἰλόγουμος καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν ἀταράχως· «Ψευδολόγημα. Αὐτὸς ἦτο ἕνας τρελλός!»

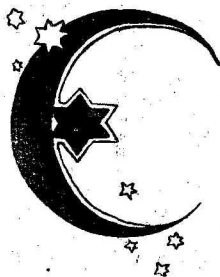
Μία τόσον χονδροειδῆς παρατήρησις προσκρούει κατὰ τῆς ἐμβριθείας καὶ τῆς εὐγενείας, ἀλλ' ὑφίσταται καὶ ἐν αὐτῇ τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ. Ἡ παραφροσύνη τοῦ Γκρέκο, καὶ σήμερον ἀκόμη ἀπομένει γνῶμη ἱκανῶς πιθανοποιημένη. Ὡς πρὸς ἐμέ, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐπίστευσα ὅτι εὐρίσκομαι ἐνώπιον ψυχῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἐξόχως θαυμασίας, πρὸς ἣν εἶνε ἰσως λογικὸν νὰ δυσπιστῇ τις, ἀλλ' ἔτι λογικώτερον νὰ τὴν ἀκούῃ μετὰ προσοχῆς. Ὑπεσχέθην εἰς ἑμαυτὸν νὰ μελετήσω τὴν ζωὴν τοῦ Γκρέκο καὶ νὰ παρακολουθήσω ἐν τῷ βάθει τῶν ναῶν ὅλην τὴν σειρὰν τῶν εἰκόνων του, διότι προησθάνομην ὅτι ἡ μύησις αὕτη με ὁδήγησεν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ Τολέδου καὶ τοῦ καστελλιανοῦ πολιτισμοῦ.

Μετὰφρασις ΝΙΟΒΗΣ

MAURICE BARRÈS

Μέλος τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας

Α Π Ρ Ι Λ Ι Ο Σ

ΚΕΙΝΟΣ... ἐμπρὸς εἰς τὸ μέγαλον παράθυρον, ὡς σκιὰ ἀγνώστου μυστηρίου, ἔγερνε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ βιβλίον του... καὶ ἐκείνη ἐχάνετο εἰς τὸ βάθος ἐνδὸς καθίσματος, ὅπως ἐχάνετο καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μέσα εἰς τὴν ὥραιαν

ἀτμοσφαῖραν τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία τὴν ἔπνιγε. Τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφώτιζεν ἡσυχὰ καὶ μελαγχολικὰ τὸ μικρὸν δωμάτιον· τὰ ὀλίγα ἐπιπλα μὲν διεκρίνοντο, τὴν δὲ νύκτα ἐθώπευεν ἡ γλυκυτέρα ἀρμονία...

Ἐπαυσεν Ἡ σιωπὴ ἔγινεν ἐπιβλητικὴ. Ἐκάθισεν πλησίον τῆς νέας καὶ αἱ ἡσυχαι πνοαὶ τῶν διεδέχθησαν τὴν μουσικὴν.

— Φίλε;

— Ἀκούω...

— Θέλεις νὰ ὁμιλήσωμεν ἀπόψε διὰ τὴν μητέρα σου;

— Τὴν μητέρα μου;

Ἐσιώπησεν ὀλίγα λεπτά... ἔπειτα ἔβαλε τὰς χεῖρας τῆς ἐντὸς τῶν ἰδικῶν του καὶ τῆς διηγῆθαι τὴν λυπηρὰν ἱστορίαν τῆς μητέρας του. Πτωχὴ καλὴ μητέρα! Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶνε κλεισμένη ἐκεῖ μακρὰν εἰς ἓν φρενοκομεῖον... δὲν τὴν ἐγνώριζε σχεδὸν καὶ ὅμως τὴν ἐλάτρευε, καὶ ἔμως ἡσθάνετο τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀγκάλης τῆς. Ὁ νέος δὲν εἶδεν εἰς τὸ σκότος τὰ δάκρυα τῆς φίλης του, ἤκουσε μόνον τὰς λέξεις τὰς ὁποίας μόνον μία καλὴ ἀδελφὴ δύναται νὰ εὔρῃ δὲ νὰ παρηγορήσῃ τὴν πληγωμένην καρδίαν τοῦ ἀγαπημένου ἀδελφοῦ τῆς. Ὅταν δὲ ἔπαυσεν, τὴν ὁδήγησεν πλησίον τοῦ παραθύρου, ἔλαβε τὴν ὥχραν κεφαλὴν τῆς

ἐντὸς τῶν χειρῶν του καὶ ἔθεσε τὰ χεῖλη του ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς με σέβας, με στοργήν.

— Φίλε μου...

Ἐκεῖνος ἐκράτει πάντα τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ τὴν ἔδλεπε προσεκτικὰ... τὴν ἔδλεπεν ὅπως βλέπει τὸ παιδὶ τὴν μητέρα του, ὅταν ἐκείνη ἐπιστρέψῃ ἀπὸ κανὲν μακρὸν ταξίδιον.

— Φίλε μου... θέλεις νὰ δώσης εἰς ἐμέ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν ζωὴν σου θὰ εἶχεν ἡ καλὴ σου μητέρα;

Ἐκεῖνος τὴν ἐκύτταξεν ἐν ἐκστάσει.

— Θέλεις;

Τὴν ἔσφιξεν εἰς τὴν ἀγκάλην του με ὅλην τὴν δύναμιν... καὶ ἔπειτα τῆς ἐφίλησε τὰς χεῖρας.

Εὐχαριστῶ... εὐχαριστῶ, φίλη.

Τὸ μεσονύκτιον αἱ ψυχαὶ τῶν ἐγνωρίζοντο καλλιτέρα. Ἡ σελήνη τοὺς ἔδλεπεν, ἔδλεπε τὴν συγκίνησιν τῶν, τὴν ἀγάπην τῶν, ἤκουε τοὺς ὅρκους τῆς ψυχῆς τῶν... καὶ τοὺς ἐστελλε τὸ γλυκὺ φῶς τῆς με πολλὴν στοργήν.

Ἡ νέα ἔχουσα τὴν κεφαλὴν τῆς γυρμένην εἰς τὸν ὠμὸν του ὠνεῖρευετο μίαν ἀθάνατην ζωὴν... ἐνῶ ἐκεῖνος τῆς διηγεῖτο τὰ τῶν νεανικῶν του χρόνων, τὰς πρώτας καλλιτεχνικὰς συγκινήσεις του...

Ὅταν ἐτελείωσε, τὸν νῦχαρίστησεν ἐκείνη.

— Καὶ τώρα, φίλε μου, φεύγω... φεύγω... καὶ σ' ἀγαπῶ... φεύγω ἀλλὰ ἡ σκέψις θὰ εἶνε πάντοτε μετὰ τὸ παιδὶ τῆς καρδιάς μου...

Ὅταν συνῆλθεν ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν ἑκστασίαν του εὗρεθι μόνος μέσα εἰς τὸ παράθυρον.

— Τὴν ἀγαπῶ, εἶπεν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς του εἰς τὴν σελήνην... ἐνῶ ἡ νύξ, ἔχυνε εἰς τὴν Φύσιν ὅλον τὸ γλυκὺ ἄρωμα τῆς ἀνοιξέως.

Παρίσι 1909

ΕΛΠΙΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ